

I rörelse

SOM-undersökningen 2024
SOM-rapport nr 84

Björn Rönnerstrand, Anders Carlander, Patrik Öhberg
och Annika Bergström (Red.)

Redaktörer: Björn Rönnerstrand, Anders Carlander,

Patrik Öhberg & Annika Bergström

© Författarna och SOM-institutet

Teknisk redaktör: Klara Persson

Omslag: Daniel Zachrisson

Redigering: Henny Östlund

Tryck: Publit 2025

ISBN: 978-91-89673-56-4

ISSN: 0284-4788

ISRN: GU-STJM--84-SE

INNEHÅLL

Förord	9
I rörelse Björn Rönnerstrand, Anders Carlander, Patrik Öhberg och Annika Bergström	11
DEMOKRATI & SAMHÄLLE	
Republik på svenska Thomas Denk och Jenny Åberg	23
Vänstervåg i stöd för EU – men inte för euron Linda Berg och Anna Cederholm Lager	37
Hur mycket övervakning tål det demokratiska samhället? Marie Eneman och Jan Ljungberg	51
Sakralisering efter sekularisering? Religiös förändring över tid och mellan generationer Magnus Hagevi	65
Attityder till automatiserat beslutsfattande i offentlig sektor: i gränslandet mellan teknik och ideologi Leif Sundberg, Elin Wihlborg och Thomas Denk	81
FÖRSVAR & BEREDSKAP	
”En för alla, alla för en”? Om svenskarnas försvarsvilja och inställning till Nato Sten Widmalm, Thomas Persson och Erik Thyselius	97
Riskkultur i Sverige: Stats- eller individorienterad? Pavel Rodin	117
Mellan krig och fred? Sverige, svenskarna och försvaret Joakim Berndtsson, Ulf Bjereld och Karl Ydén	131
Svenskarnas hamstring: En rörelse från pandemi till pris John Magnus Roos, Jonas Flodén och Johan Woxenius	145

MEDIER & KULTUR

Min skärm är din skärm

Svenska folkets inställning till att begränsa barns skärmtid

Anders Carlander och Annika Bergström 169

Vem läser inte?

Elisa Tattersall Wallin och David Gunnarsson Lorentzen 181

Oviktiga opinionsledare

Om delade och kommenterade nyheter i sociala nätverk

Annika Bergström 195

För vem är biblioteken viktiga?

Birgitta Wallin, Anna-Stina Takala och David Gunnarsson Lorentzen 205

KLIMAT & ENERGI

Jakten på den fördömda skatten. Svenskarnas inställning till koldioxidskatten

Sofia Axelsson, Simon Matti och Björn Rönnerstrand 221

Vem ska bestämma över var vindkraften byggs? Stödet för vindkraft, lokal etablering och vindkraftsaktörer i Sverige

Sofia Axelsson, Milla Marzelius och Emma Pakkala 235

Kärnkraftsopinionens ideologiska förankring

Sören Holmberg och Björn Rönnerstrand 253

IDEOLOGI & VÄRDERINGAR

Finns det en svensk TAN-vänster?

Karin Zwinkels, Felix Cassel och Patrik Öhberg 267

Attityder till flyktningmottagande och religionsfrihet.

Allt handlar om ideologi

Marie Demker 283

Den nya (arbets)dagen gryr

Cornelia Andersson, Alexandra Garcia Nilsson, Freja Wessman och Anders Carlander 295

Livmoder uthyres? Om svensk reproduktionsopinion

Ulrika Andersson 313

Svensk alkoholorpinion under 2000-talet	
David Karlsson, Sören Holmberg och Lennart Weibull	333

Visst gör det ont att välja. Varför skulle annars Centerpartiet tveka?	
Cornelia Andersson, Felix Cassel och Patrik Öhberg	347

VÄLFÄRD & OFFENTLIG SEKTOR

Offentlig verksamhet skall vara opartisk	
Sören Holmberg	363

Återförstatliga skolan och begränsa det fria skolvalet?	
Svenskarna om skolreformer	
Maria Jarl	379

”Helst inte, men okej”.	
Acceptans för beslut om nedläggning av offentlig service	
Jenny de Fine Licht, David Karlsson och Louise Skoog	395

Vem kör egentligen? Opinionen kring SKR och styrningen av svensk sjukvård	
Anders Carlander, Julia Bergquist och Louise Bringselius	407

Begränsade kunskaper om myndigheters verksamheter trots stora ambitioner att göra dem kända	
Magnus Fredriksson	423

Spänningsfält i svensk skolpolitik: Medborgarna mellan nationell välfärdsskola och globaliserad konkurrensskola	
Sverker Lindblad, Monica Reichenberg, Katarina Samuelsson, Helena Wallström och Gun-Britt Wärvik	435

METODREDOVISNING

Den nationella SOM-undersökningen 2024	
Klara Persson	455

BILAGOR

Om författarna	467
-----------------------	-----

SOM-institutets böcker	475
-------------------------------	-----

FÖRORD

I rörelse är SOM-institutets 84:e forskarantologi sedan starten 1986. Den bygger på 2024 års nationella SOM-undersökning – den 39:e i ordningen. Undersökningen genomfördes som sju riksrepresentativa urval om vardera 3 750 slumpmässigt utvalda personer boende i Sverige i åldrarna 16 och äldre. De sju delundersökningarna är att betrakta som editioner av samma studie. Uppsättningen av enkätfrågor varierar något mellan editionerna men de innehåller också ett stort antal gemensamma frågor om samhälle, opinion och medier samt demografi och bakgrund.

Huvuddelen av de svar som ligger till grund för analyserna i boken inkom under oktober 2024. Ansvarig för datainsamlingen har varit *Indikator – Institutet för kvalitetsindikatorer* med Edvin Boije som fältledare. Närmare uppgifter om undersökningens uppläggning och genomförande finns i metodredovisningen längst bak i boken. En mer utförlig dokumentation av 2024 års SOM-undersökningar finns att ladda ner på SOM-institutets webbplats (SOM-rapport 2025:3).

I boken medverkar forskare från olika ämnesområden och lärosäten. De sammanlagt tjugonio kapitlen speglar den ämnesmässiga bredd som finns i SOM-undersökningarna. Varje författare svarar själv för sin tolkning av data och slutsatserna i respektive kapitel.

Dataunderlaget från tidigare SOM-undersökningar är tillgängliga för akademisk forskning och utbildning via Svensk Nationell Datatjänst (SND) vid Göteborgs universitet. De publikationer som hittills utgivits av SOM-institutet finns förtecknade längst bak i föreliggande volym. Mer information om SOM-institutet finns på institutets webbplats.

Göteborg i maj 2025

Björn Rönnerstrand
Fil. dr.
SOM-institutet
Göteborgs universitet

Anders Carlander
Fil. dr.
SOM-institutet
Göteborgs universitet

Patrik Öhberg
Docent
SOM-institutet
Göteborgs universitet

Annika Bergström
Professor
SOM-institutet
Göteborgs universitet

